

Realizarea principiului interdisciplinar în grupele alolingve

Liuba Petrenco, dr., conf. univ.

Summary

Interdisciplinary approach to organize content in teaching, learning and assessment is one of the innovations in decades. It has emerged as a result of the disintegration of modern intellectual space.

In theory, interdisciplinary approach defines a type of education that guides the learning activity the pupil / student in the direction of simultaneous acquisition of knowledge, skills, attitudes common and / or various materials complement school / university.

În ultimul timp, în științele educației tot mai des se pune accentul pe procesul de integrare, se optează pentru „*câmpuri cognitive integrate*” care intersectează ariile tematice din două sau mai multe disciplinele studiate. [4].

Planurile de studii orientate spre formarea specialiștilor în domeniul predării limbii române în școlile alolingve iau în calcul această cerință dictată de timp. Deși nu există o soluție ideală, putem vorbi despre un număr mare de discipline în care obiectivul de integrare a cunoștințelor din diferite domenii este realizat plinar.

Abordarea interdisciplinară apare atât din imposibilitatea uneia dintre discipline să rezolve problemele complexe ale conținutului unitar al vieții și al lumii în care trăim, cât și din necesitatea abordării complexe a fenomenelor lingvistice. E cazul să reamintim că fenomenele lingvistice, în special, cele lexicale, dar și cele gramaticale, sunt direct legate de evoluția limbilor, de istoria popoarelor, de cultura și mentalitatea vorbitorilor.

La nivel teoretic, interdisciplinaritatea este orientată spre activități de învățare a studentului pentru dobândirea simultană a unor cunoștințe-capacități-attitudini comune sau și complementare mai multor discipline universitare. Aceasta presupune trecerea de la proiectarea tradițională care este axată pe învățarea paralelă sau succesivă a unor fenomene/materii în cadrul diferitelor discipline universitare la predarea axată pe învățarea integrată. În așa fel, cunoștințele dobândite pot fi raportate mai ușor la experiența de viață a studentului.

Reușita implementării interdisciplinarității ca a unei forme de cooperare între discipline și științe diferite este posibilă doar în cazul respectării logicii și științelor respective, adaptate principiilor didactice care sunt orientate spre formarea la student și a unei imagini unitare a realității și dezvoltarea unei gândiri interogatoare.

În opinia lui G. Văideanu [3], pentru realizarea principiului interdisciplinar este nevoie nu doar de diverse abordări din domenii diferite, ci și de utilizarea unui limbaj comun care ar permite schimburi de ordin conceptual și metodologic.

O cerință esențială a principiului interdisciplinar în cazul rezolvării unei probleme complexe din unghiul de vedere al diferitelor discipline este convergența cât mai prudentă a mai multor puncte de vedere expuse în procesul comunicării.

După părerea lui I. Bontaș, interdisciplinaritatea este o coordonare la un nivel superior a două discipline, în cadrul cărora semnificațiile interacționează și se completează reciproc, putând, într-un anumit context, să ajungă la un conținut comun integrat sub forma disciplinelor de graniță, cum ar fi chimia – fizica, biochimia, sociopedagogia, psihopedagogia etc. [1, p.93].

La nivel practic, competența interdisciplinară presupune un așa fel de abordare a conținutului instruirii, care îl ajută pe student să antreneze într-un mod special situațiile didactice cu scopul de a corela materia din diferite discipline studiate.

Abordarea interdisciplinară conturează un șir de avantaje. Elementele care favorizează procesul de predare-învățare a unor teme complexe sunt numeroase. Le vom numi doar pe cele esențiale. Interdisciplinaritatea:

- favorizează transferul de probleme, idei, concepte, lărgind aria de cercetare a problemei;
- permite o viziune generală a problemei;
- permite rezolvarea problemei din diverse perspective și, totodată, generează probleme noi;
- formează abilități de reconfigurare a subiectului studiat etc.

Pe lângă avantajele enumerate, la fel de importante, din punct de vedere didactic, sunt activitățile interdisciplinare care duc la dezvoltarea unor capacități, cum ar fi: lucrul în perechi, lucrul în echipă, dezvoltarea gândirii critice, rezolvarea de probleme, luarea de decizii etc.

În formarea și dezvoltarea acestor capacități un rol important îl are profesorul, deoarece în rezolvarea unor probleme complexe, lucrul în perechi este atent dirijat de profesor, iar echipele sunt formate din elevi și cadre didactice. Dezvoltarea gândirii critice prin abordarea unor subiecte interdisciplinare presupune atât formularea și analiza diferitor direcții de abordare a acestora, cât și stabilirea criteriilor de evaluare a activităților.

Posibil, una dintre cele mai dificile competențe care se formează în cadrul acestor activități este luarea de decizii. Complexitatea ei se explică prin necesitatea de evaluare a fiecărei din etapele parcurse, prin alegerea atentă a temelor abordate, prin formarea corectă a echipelor de lucru, prin distribuirea sarcinilor, a modului de realizare și finalitatea activităților.

În același timp, însă, nu trebuie să trecem cu vederea și unele dezavantaje ale interdisciplinarității care pot duce, ori la unele generalizări nefondate, care apar în cazul cercetării insuficiente a problemei sau a unor cunoștințe superficiale din domeniile adiacente, ori la însușirea unor cunoștințe și deprinderi dezmembrate, asistemice.

Programele de formare profesională la limba și literatura română pentru alolingvi valorifică conceptul de interdisciplinaritate prin formularea unor obiective pe care le urmărește profesorul în formarea competenței de interpretare interdisciplinară a unor teme studiate în cadrul orelor de curs. Programele vizează demersul complex de predare – învățare – evaluare, iar interdisciplinaritatea face posibilă crearea unui sistem pertinent de competențe orientate spre asigurarea intereselor și nevoilor educaționale ale studenților, în scopul dezvoltării personalității lor.

În cazul, în care limba și literatura română este studiată de către studenți alolingvi (ruși, bulgari, găgăuzi etc.), predarea/învățarea se centrează, în mod inevitabil, pe limba maternă, pe cunoașterea faptică a țării în care se vorbește limba studiată (româna), pe imaginea despre lume etc. Accentul se pune pe cunoștințele generale pe care studenții le-au acumulat din lectura, interpretarea, analiza textelor literare consacrate, care propagă valori etice și cultivă valori. Atât cunoștințele de cultură generală, cât și cunoștințele și competențele formate în procesul de studiere a limbii materne (a limbii române și a limbilor străine) în treapta preuniversitară sunt luate drept punct de reper pentru o abordare interdisciplinară a limbii române în aceste grupe de studenți.

Aplicarea principiului interdisciplinar dezvoltă o gândire integrativă, capabilă să înlocuiască gândirea sumativă, specifică învățământului tradițional.

Familiarizând studenții cu utilizarea conceptelor specifice mai multor discipline, contribuim la dezvoltarea capacității de comunicare, ceea ce reprezintă un obiectiv-cadru foarte important în instruirea unui viitor filolog.

Corelațiile interdisciplinare se pot realiza la nivelul tuturor disciplinelor de învățământ. În cazul disciplinelor incluse în planurile de studii, la limba română, pentru studentii alolingvi interdisciplinaritatea nu se limitează la cele două componente de bază: limba și literatura română. Sunt necesare, în mod justificat, implicațiile din domeniul istoriei, geografiei, picturii, muzicii și ale altor discipline nonfilologice, nu doar în cadrul orelor de literatură, dar și la cursurile Limbă și comunicare, Lucrul cu textul, Fonetica practică, Lexicologia și .a. Punctele de plecare pot fi diferite: o interpretare a sensului unor cuvinte omonimia, topica frazei, o problemă sau o teză etc.

Corelarea interdisciplinară între limba română și celelalte discipline se realizează prin:

- *elemente de vocabular*

Însușirea vocabularului activ și ale unor elemente din vocabularul pasiv este un proces continuu pentru studentii alolingvi, deoarece limba studiată este pentru ei o limbă-țintă (sau limba a doua). Din această perspectivă, explicarea sensului unor unități lexicale din limba română este un exercițiu caracteristic tuturor disciplinelor studiate. Totodată, în cadrul orelor de Limbă și comunicare, Fonetica practică și Lexicologie, realizarea conceptului interdisciplinar prin elemente de vocabular este prioritar. Pentru studentii din grupele cu studiere în limba rusă cursul de Limbă și comunicare este de cele mai dese ori unicul curs care îi familiarizează cu termenii specifici din domeniul profesional în limba română (istorie, geografie, psihologie, design, educație plastică etc.);

- *expresii*

Expresiile stabile de cuvinte (atât locuțiunile, cât și frazeologismele), proverbele și zicătorile creează studentilor alolingvi probleme de înțelegere a limbii române. Semantizarea acestor unități lexicale, de cele mai dese ori, poate fi realizată prin încadrarea lor într-un areal istoric, cultural sau valoric. De exemplu, expresiile *a da și fără în țară*, *a-și aprinde paie în cap* pot fi explicate doar printr-un context istoric, iar *a da ortul popii*, *a o face de mămligă* – apelând la unele tradiții și realități naționale.

- *structuri gramaticale*

Unele structuri gramaticale din limba română sunt diferite decât în limba maternă (timp frumos – хорошая погода). Fenomenul dat stă la baza unor greșeli de exprimare scrisă și orală. În aceste cazuri este binevenită apelarea la cunoștințele din limba maternă sau limba străină. Pe lângă înțelegerea fenomenului gramatical, sunt necesare și exerciții de repetare și automatizare în limbajul studentilor a acestor structuri. Prin exerciții, frământări de limbă, cântece, poezii se formează o dicție clară, o vorbire nuanțată și frazată corect.

- *texte*

Textul este elementul de bază prin care, și cu ajutorul căruia, studentii alolingvi studiază limba română. În cadrul unor discipline, ca Limbă și comunicare, Fonetica practică, Retorica, Lucrul cu textul, fenomenul interdisciplinarității este valorificat în baza unor texte nonliterare și literare în care sunt explicate noțiuni, rezolvate probleme și realizate conexiuni cu diferite discipline ca istoria, geografia, educația artistică, educația civică etc. Textele descriptive ale unor scriitori români sunt recomandate studentilor pentru lectura suplimentară.

Textele cu conținut științific stabilesc conexiuni între limba română și domeniul de specialitate urmat de studenții (pedagogie, psihologie, informatică și .a.).

În așa fel, abordarea interdisciplinară reprezintă o cale eficientă pentru modernizarea conținuturilor și a finalităților unei educații moderne. Aplicarea ei este un imperativ al timpului

Și din considerentul că, la ora actuală, sunt solicitate metode alternative de evaluare, care impun proiectarea interdisciplinară a conținuturilor ca premisă pentru o evaluare autentică.

Realizarea principiului interdisciplinar solicită instruire integrată și caută căi de a rezolva problemele prin implicarea mai multor discipline. În acest tip de activități se pune accent nu atât pe conținut, cât pe dezvoltarea unor competențe.

Legătura dintre discipline se poate realiza la nivelul conținuturilor, obiectivelor, dar se creează și un mediu propice pentru ca fiecare student să se exprime liber, să-și expună punctul de vedere, să lucreze în echipă sau individual.

Nu doar profesorul, ci și studentul trebuie să fie conștient de importanța învățării prin valorificarea principiului interdisciplinar, care presupune mai multă cercetare, descoperire, formularea și exprimarea punctului propriu de vedere.

Bibliografie

1. Bontaș, I., *Tratat de pedagogie*, București, 2007.
2. Guțu, Vl., *Cadrul de referință al Curriculumului național*, Chișinău, Știința, 2007.
3. Văideanu, G., *Educația la frontiera dintre milenii*, București, Ed. Politică, 1988.
4. Vlăsceanu, *Școala la răscruce. Schimbare și continuitate în Curriculum-ul învățământului obligatoriu*, Polirom, Iași, 2002.